

тамъ отецъ Неофитъ Рилски приготвя първата българска граматика и взаимно учителнитѣ си таблици за училищата—като изпълнява програмата на славния Беронъ, начертана въ букваря му;—ето ви и великомъченикътъ Неофитъ Бозвели, че ни дава за българскитѣ дѣца: *Енциклопедия за дѣцата* въ 6 части съ география, първи пѣтъ на български появена (1835) и самъ трѣгва да разнасяж своитѣ книги, и да изуча нуждитѣ на народа си—Неофитъ Бозвели, който, йоще малко, и подига смѣло знамето на българската независима черкова прѣдъ очитѣ на смаяний свѣтъ;—ето ви Илариона Макарисполскій, ученикъ на еллински патриоти—учители, ученикъ на Андроския философъ Капри, заблуденъ въ анти-християнско учение, но знаменитъ патриотъ, този Иларионъ Макарисполски, който веднага схванж положението на нашето народо-черковно дѣло и първи подаде рѣка на Бозвелията, та ударжтъ наедно върху непристъпната крѣпостъ на Вселенската Патриаршия и... съ младенчески замахи пробиватъ вече едно отверстие.

Йоще не се окончила България въ всичкитѣ си стави, йоще не се събудила добрѣ, а ето училище и доволно добрѣ уредено въ Габрово (26 януар. 1834 г.), училища въ София, Търново, Елена, Сопотъ, Копривщица, Свищовъ, Котелъ, Тръвна, Калоферъ, Карлово и пр. и пр. Въ 10 години слѣдъ Габровското училище до 1845 г. е имало вече 53 и повече училища: 31 въ Сѣверна България, 18 въ Южна—и 4 въ Македония. Ето и книги за ученѣе и за четенѣе се вѣстватъ: география, граматика, всеобща история... Явяватъ се великаани—дѣйци, които вече задигатъ йоще по-смѣло бремето и трѣгватъ йоще по-на широко изъ полето да разоржтъ тѣзи нехжтѣжта съ вѣкове българска цѣлина: Хр. Павловичъ, отъ Дупница, Натанаилъ Стояновичъ (сега Пловд. Митрополитъ), Никола и Дим. Михайловски и другитѣ имъ съученици отъ о-въ Андросъ и Атини, Е. Васкидовичъ, Райно Поповичъ, Д-ръ Богоровъ, Раковски, Славейковъ, Ботю Петковъ, Момчиловъ, Геровъ и тѣхнитѣ прѣемници и ученици... Якимъ Груевъ, Хр. Г. Дановъ, Т. Н. Шишковъ, Ив. Найденовъ и пр. и пр.

Тѣзи подвижници трѣбваше да дирижтъ най-сгодни срѣдства за достиганѣе цѣльта. Тѣ не можахж да не прибѣгнатъ и къмъ периодический печатъ. Това срѣдство имъ се налагаше отъ законитѣ на естественното развитие у хората, отъ човѣшката култура.

Не виждахж ли тѣ що става на чужбина? Не четяхж